

I. L. CARAGIALE

CĂNUȚĂ OM SUCIT

A fost odată un om care toată viața lui nu s'a putut potrivi cu lumea — un om sucit.

Mă-sii i-a abătut să nască tocmai despre ziuă la lăsata secului de postu mare, când se pornise o sloată grozavă. Paștele în anul acela cădea în iarnă de tot. Tată-său a alergat cu brișca la moașa satului tocmai în margine. Moașa dormea; d'abia se întorsese acasă dela arendașul moșiei, unde fusese chef. 'A trebuit vreme până s'o deștepte, până să se îmbrace femeea, până să se urce'n brișcă. Copilul a așteptat cât a așteptat și, până săși piarză răbdarea măsa, care se văita cumplit, și-a pierdut-o el p'a lui și s'a repezit așa fără socoteală în lume, tocmai când s'auzeau clopoței dela brișca lui tată-său la scară.

Peste vre-o patru săptămâni, a venit vremea să-l boteze: Radu, Răducanu, Cănuță — fără prasnici la călindar. După ce s'a lepădat de trei ori de Sătana nașu-său pentru el, Popa satului a luat copilul în mâini și l-a vârît odată în cristelniță: „In nu-

mele Tatălui!..." copilul a răbdat; pe urmă înc'o-
dată: "...ș'al Fiului!..." copilul a început să urle de
apă rece parcă l' băgă în foc; iar când l'a vârat a
treia oară: "...ș'al sfântului Duh!..." copilul s'a
smucit dintre degetele popii ca o vârlugă, și a scă-
pat în fundul cristelniței. Popa a scos mâinile goale
din apă, iar nașa a început să țipe:

— Se'nneacă, părinte, copilul!... Ce faci?

Popa și-a sumes iute mânicile și l'a scos cât a
putut mai degrab la aer. Mititelul eră vânat ca un
ficat de bivol bătrân; nici miau nu mai zicea; cli-
pea numai din ochisorii lui cârpiți ca un brâscoiu
în pierzare.

L-au luat de picioare, l'au învărtit, l-au scuturat,
l-au frecat, până i-a venit iar sufletul la loc.

— Măă! zice popa; mulți copii am botezat de
când sunt preot... să vă trăiască! dar așa copil sucit
n'am mai văzut!

Cănuță a rămas sărman de părinți tocmai când
se făcuse copil de'nvățatură... De una, mai bine
pentru ei: mare bucurie n'aveau să capete după
urmările lui.

Bunică-sa despre tatăl l-a luat pe copil la oraș și
l'a dat la școală. A'nvățat Cănuță cât a'nvățat,
până a ajuns cu chiu cu vai în clasa patra. Intr'o
zi, dascălul, un om foarte serios, a venit supărat.
Cum a intrat în clasă, s'a așezat pe catedră încrun-
tat, a strigat catalogul și pe urmă:

— Cănuță!

— Prezent!

— Câți domni a avut țara românească?

— Mulți, domnule.

— Mulți, mulți! da câți?... neghiobule!

— ...Câți, domnule?

— Dar tu mă 'ntrebi pe mine? or eu pe tine, prostule?

— Să-i numărăm, domnule...

— Dar pân'acu ce-ai făcut, neghiobule?

— Am învățat la ar'metică, domnule.

— Mergi la loc, nătărăule! Altădată să-i numeri.

S'a dus Cănuță la loc și s'a apucat să numere și iar să numere.

A doua zi a venit dascălul și mai supărat:

— Cănuță!

— Aici.

— Câte feluri de numere complexe avem?

— Multe domnule.

— Câte, dobitocule?

— Câte, domnule?

— Răspunde tu, boule!

— Să le numărăm, domnule!

— Acū să le numeri? până acum ce-ai numărat, măgarule?

— Am numărat Domnii, domnule!

— Mergi la loc, vită! Altădată să le numeri.

Iar s'a dus la loc și s'a apucat să numere câte feluri de numere complexe avem..

A treia zi, dascălul intră turbat:

— Cănuță!

— Prezent!... Numerele complexe...

— Nu te'ntreb de numerele complexe...

— ...Domnii țării românești..

— Stăi, întâiu să te'ntreb, loază. Câte râuri are Europa?

— Mă duc să le număr, domnule...

Și a plecat Cănuță. S'a dus la bunică-sa acasă și i-a spus că nu mai merge la școală măcar să-l tae. Bunică-sa a alergat la dascăl, și dascălul i-a spus:

— Babo, dă-l la meșteșug. Poate meșteșugul să-i dea de căpătâiu, că nu-i de școală, e copil sucit, una îl întreb și alta răspunde.

S'a mâhnit bătrâna, dar s'a gândit: de unde știi? nu e toată lumea făcută să se procopsească'n școală să-l dau la stăpân; poate acolo să-i fie norocul lui.

L-a dat pe Cănuță la un băcan. A slujit băiatul cât a slujit, când mai bine, când mai rău. Intr'o seară, băcanul a încărcat un coș mare cu fel de fel de mezeluri și cu vr-o douăzeci de sticle de vin, să le trimeată la un mușteriu. Afară eră un poleiu grozav. Cănuță s'a aplecat și d'abia a putut ridica greutatea pe loc limpede în prăvălie.

— N'o să aluneci cu el, mă? a'ntrebat jupânul.

— De jupâne; știu eu?

— O să'l poci duce?

— E greu...

— Haide! s'a răstit jupânul. Dar să dormi și să mănânci, știi? leneșule!

Cănuță a dat să ridice coșul și n'a putut. Jupânul ca să-l îmburbăteze i-a dat un pumn în ceafă; pe urmă, jupânul și încă un băiat a ridicat greutatea și i-au pus-o lui Cănuță în cărcă. Copăcel-copăcel, băiatul a mers câți-va pași până la colțul stradei pe unde preseră negustorii cenușe pe dinaintea prăvăliilor: dar când s'apuce pe o ulcioară mai neumblată, ca să mai scurteze din drum,

tocmai venea o birjă cu caii răscăcârași de teama alunecuşului. Băiatul s'a ferit repede 'n lături și odată, baldăbăc! și sdrônc! Cănuță într'o parte cât colo și sarcina din spinare într'alta. Băiatul s'a lovit la cot de i-a secat sufletul; dar s'a ridicat degrab să vază ce s'a făcut coșul. L'a apucat vartos de toartă și l'a smucit cu putere.

Ciudat lucru! Coșul eră acum mai ușor. Când l'a ridicat dela pământ, a'nceput să curgă din fundul coșului ca dintr'o stropitoare ciuruită: se spărseră sticlele și acum se scurgea rămășița vinului. Ce să facă? La mușteriu, cu cioburi de sticlă nu putea merge. Să fugă? Unde să se ducă? Să se întoarcă la prăvălie!.. N'are să-l omoare doar.

De omorât nu l'a omorât jupânul, că jupânul nu eră om rău... Dar...

— Unde ai căzut, ticălosule?

— In colț la ulicioară.

— Pentru-ce ai apucat pân ulicioară, afurisi-tule? Nu puteai merge pe podul Mogoșoaei, pe unde e măturat și cu cenușe pe jos? 'Ai?

— Ca să nu mai ocolesc, jupâne!

— Să nu mai ocolești?... Ți-e lene să umbli, mișelule!... Patruzeci de franci!... Face pielea ta câtă pagubă mi-ai făcut tu mie?

Și trage-i, și trage-i... I-a tras atâta, încât bietul Cănuță, după ce s'a închis prăvălia, nici n'a mai mâncat. S'a culcat îmbrăcat pe mindir și a dormit tun până la ziuă, par'că făcuse un ziafet.

A treia seară îl trimite iar cu marfă la alt mușteriu. Acuma eră coșul foarte ușurel.

— Măă! să vii degrabă.

— Viu, jupâne.

— Bagă de seamă să mai spargi ceva iar!

Peste câteva minute vine în prăvălie o damă și târguiește fel-de-fel de trebuințioase pentru casă.

— Să-mi dai un băiat să mi le ducă numai-de-cât cu mine și cu contul, să-l plătesc acasă.

— Care dintre băieții ăi mici e aicea? întrebă jupânul.

— Niciunul! răspunde tejghetarul. Sunt toți duși.

— Dar Cănuță?

— N'a venit încă.

— Veni-i-ar numele...

Dama și pierde răbdarea; se uită la ceas:

— Atunci, zice, iau o birjă, că m'așteaptă la masă; am musafiri; și trimete dumneata pe băiat mâine ori poimâine, cu contul.

Jupânul negustor vechiu, care cunoștea cât se'n-tinde poimâinele cocoanei, zice dulceag:

— Dar... știți că... mai este un contișor...

— Ce contișor? zice dama. Orice-o fi, plătește bărbatu-meu când o trece pe aici.

— E cam de mult, zice jupânul zaharisind și mai tare tonul. Dé! cu vremea asta, și la noi, negustorii, nu prea merge... Eu zic, conia, mai bine să așteptăm băiatul... zău! mai bine să așteptăm băiatul.

— Care va să zică nu am atâta credit la dumneata?

— Mă iertați, sărut mâna, răspunde cu glasul ca miambalul jupânul, frecându-și mâinile.

Apoi schimbând deodată tonul, aspru către tejghetar, pe când intră mai mulți mușterii:

— Băiete! vezi ce-a poftitără domnii.

— Mersi, zice dama foarte înțepată, și iese, trântind ușa.

Ori-și-cât, să lași să plece așa un mușteriu supărat, o damă, nu face pentru un negustor... Tocmai când se gândea jupânul la asta cu părere de rău că s'a'ntâmplat, iacă-tă și Cănuță, alb de mazărice.

— Unde ai stat până acuma, nemernicule? sbiară jupânul.

— Am fost la d. Popescu.

— La d. Popescu?... Un ceas pentru o palmă de loc?...

— Am dat pe podul Mogoșoaii, jupâne; pân ulicioară alunecă.

— Pe podul Mogoșoaii?... ca să caști gura la prăvălii!...

Și șart! part! o pereche de palme fierbinți peste urechile degerate.

De sigur numai din pricina firii lui pe dos, i s'a părut lui Cănuță două palme mult mai dureroase decât bătaia de deunăzi. Deunăzi, după atâta pisăgeală, se culcase fără să se plângă de șeale și dormise ca o buturugă; acuma n'a putut s'adoarmă de usturimea urechilor. A plâns înfundat toată noaptea pe mindirul lui până despre ziuă.

Se împlinea acū, peste o minută, a treisprezecea învârteală a pământului împrejurul soarelui de când tânărul Cănuță se grăbise a ieși să se bucure de razele acestuia. Un neastâmpăr nesuferit ridică pe băiat de pe mindir. Cănuță oftă adânc ca și cum ar fi răsuflat întâia dată, își șterse repede ochii ca și cum ar fi văzut întâia oară lumina. În perete ardea o lămpșoară afumată. Toți băieții

ceilalți dormeau adânc. Iși luă într'o basma lucrurile lui, mai nimic, și ieși.

Mijeà de ziuă când, rupt de oboseala trupului și mai ales de a sufletului, înghețat de atâta umblet pe frig, bătea în geam la cocioaba bunică-sii, în fundul unei mahalale dela marginea orașului. Baba se deșteptase, își aprinsese candela la icoane și se'nchină.

— Cine e?

— Eu, bunico.

I-a deschis.

— Ei! ce cauți tu până'n ziuă?

— Am fugit dela jupânul.

— De ce? a'ntrebat bunica mcruntată de cine știe ce urât gând i-o fi fulgerat prin mintea ei veche.

— ...Pentru-că... nu mai vreau să stau.

— Nu-ți dă de mâncare?

— Ba da.

— Muncești prea mult?

— Mult... dar... nu mult.

— Te bate?

Băiatul dete din cap și'ncepù să plângă. A vrut bunica să-l mustre, să-l îndemne la supunere—ba, că așa bate stăpânul, să'nvețe băieții minte; ba, că trebuie să aibă copilul răbdare dacă e la stăpân: că dacă n'a vrut să'nvețe carte și nici la stăpân nu vrea să stea, atunci ce-o să se facă el? s'a-jungă vagabond, ori pungaș, ori să se prăpădească pe drumuri; că de! e băiat mare acuma, de treisprezece ani... de treisprezece ani!... Și și-a adus aminte baba că adineaori, acù, a împlinit copilul copilu-

lui ei d'abia atâta, și că e destul de măhnit el și și de bătut la ziua lui, când alți copii cine știe ce bunătăți și ce mângâieri au la ziua lor: ce să-l mai mustre și ea?... și tot uitându-se la el cum plângea ca un prost, șezând pe marginea lăzii, cu legătura într'o mână, și se ștergea cu căciula la ochi, a înțeput și baba să plângă ca o proastă...

Când răsărea soarele mare pe un cer limpede ca sticla, Cănuță dormea la căldură în patul bunică-sii. Tot fire sucită! omul când doarme fără grijă doarme pe-o ureche, nu pe brânci: nici pe una nici pe cealaltă nu voise să doarmă, fiindcă-i erau prea simțitoare de cu seară.

Tot așa și iar așa, pentru nimicuri, a schimbat Cănuță mulți stăpâni. Istoria lui se poate asemăna cu istoria unui pahar care rabdă să-l umpli cu litra și pentru o picătură se supără și dă pe-afară. Și lumea vede măcar ce se petrece cu paharul; dar putea lumea înțelege ce se petrece în sufletul lui Cănuță? Paharul stă de față; sufletul lui Cănuță stă ascuns și pe semne era prea mic, prea strâmt — dădea repede pe din afară.

Multe și de toate a încercat el în viața lui, ca să și-o poată cârpi de azi pe mâine. A făcut, fiindcă și el era român, a făcut și politică: a părăsit totdeauna opoziția, din cauza nemărginitei și injustei ei violente, în anul venirii ei la putere, și s'a alipit totdeauna de guvern, care în definitiv nu era așa de vinovat, cu câteva zile înainte de trecerea acestuia în opoziție. Și pe urmă iar așa și tot așa.

Ducând viața destul de grea, i-a venit și lui ceasul și s'a însurat ca toată lumea. L-a înșelat la în-

ceput soacră-sa, nu i-a dat zestrea făgăduită — el a zis și n'a prea zis ceva. L-a înșelat nevasta întâia oară — el a zis prea puține. A doua oară — n'a zis nimic. Dar odată, la Blagoveștenii, a făcut ce-a făcut și din toată sărăcia a cumpărat un crap mare și borșos, ceva rar: patru chile și plin cu icre. L-a dus acasă și a rugat pe nevastă și pe soacră să i-l facă umplut la cuptor cu stafide și coconari. Femeile, din una într'alta, mai cu treabă mai cu vorba, au uitat să scoată peștele la vreme. Când l-a dat la masă — sfarog. Cănuță și-a ieșit din pepene. Fără nici o vorbă și-a lăsat nevasta și a pornit divorț a doua zi cu probe de altă dată; ar fi pornit numaidecât, dar nu se putea, eră sărbătoare, mâncare de pește, nu se ținea tribunal.

Femeea eră însărcinată... A început să plângă, că ce-o să se facă ea fără Cănuță. El n'a vrut s'asculte. De necaz, de mâhnire, femeea a lepădat la mă-sa și cât pe-aci să moară de boală și de mizeric. A alergat soacră-sa la el:

— Cănuță maică, fie-ți milă! e nevastă-ta, iart-o! se prăpădește fata, moare! ce Dumnezeu! Cănuță maică, pentru un crap!

Aș! Cănuță, bărbat strașnic, o ținea într'una:

— Crap necrap, nu se poate, cocoană! am pornit hârtie, s'a isprăvit.

În sfârșit a scăpat femeea după o îndelungată suferință.

Într'o dimineață, când plecase după daraveri, Cănuță se întâlnește cu nevastă-sa, slabă, legată pe sub fâlci: se plimbă în piața teatrului de colo până colo ca o desperată. O durea îngrozitor o măsea

de sus. Fusese la dentist, dânsul dormea. El aşteptă să se deştepte; dar nu putuse sta locului; ieşise să se plimbe; stând în salonul de aşteptare, i-eră frică să nu 'nebunească de durere.

Pe când vorbeau amândoi — c'aminteri nu erau supăraţi — iată că vine în fuga mare feciorul dela dentist şi-i spune să poştească. Femeea porneşte hotărîtă; dar după un pas se opreşte şi, întorcându-se către bărbatu-său:

— 'Ai şi tu cu mine Cănuţă! mi-e frică.

Omul merge după ea. Ajung în salonul de aşteptare. Femeea cade zdrobită pe un jeţ, legănându-şi capul strămbat şi aiurit de suferinţă.

— Poftiţi, zise doctorul deschizând o uşă.

Femeea se scoală şi ia de mână, dârdâind ca de friguri, pe Cănuţă; amândoi intră după doctor. Ea albă ca hârtia, se aşează pe scaunul de operaţie. El se face că flueră ca pentru el singur, ţinând mâinile la spate şi uitându-se la o cadră din perete. Dar n'are răbdare, vrea să se ntoarcă... A'tunci un ţipăt... Gata!

— Habă! zice doctorul. Bine-ai făcut c'ai venit! aveai un abces care se putea sui la ochiu, şi pe urmă...

— Ei, domnule doctor! zice femeea cu tonul blând al celei mai hotărâte scârbe de viaţă, după ce se clăti bine în gură... Câte supărări am eu, mă mir cum nu mi-a copt până acū şi inima!

Cănuţă nu mai fluera. A plătit vizita doctorului. 'A plecat cu nevastă-sa. A tratat-o cu o cafea cu lapte la Fialcowski, că nu pusese femeia nimic în gură de trei zile. Pe urmă s'au suit amândoi într'o

birje; au mers acasă, s'au împăcat și au trăit încă destulă vreme împreună.

Ar mai fi trăit încă bine, dacă nu i se întâmplă lui Cănuță să moară. Intr'o zi, dintr'un nimic, iarăși pentru un moft, — certuse împrumut o mică sumă unui prieten pe care l-a fost îndatorat pe vremuri cu mult mai mult, și acesta îl refuzase — iritat așa de grozav din ceartă încât i-a venit un fel de necăciune... Rău... rău... până seara a murit. Li-au îngropat a doua zi ca pe toți morții.

La șapte ani, i-au făcut după obicei parastas ca să-i scoată oasele și să i le spele. Eră de față la slujbă nevasta și câteva rude. Când au dat groparii de cosciugul lui și i-au ridicat binișor capacul putred, ce să vezi! În loc să stea oasele lui Cănuță de-a-lungul și cu fața 'n sus, hârca sta'n sus cu ceafa și țurloaiele erau pornite către grătarul coastelor.

— Așa n'a fost mort bine când l-au îngropat, a zis popa.

— Aș! a răspuns femeea. M-aș fi mirat, Dumnezeu să-l ierte, să-l gădesc la loc... Sfinția ta nu l-ai cunoscut pe răposatul Cănuță... om sucit!

17995

NOROCUL CULEGĂTORULUI

A fost odată un băiat sărman; și făcându-i-se Maichii Precistei milă de el, s'a prefăcut călugăriță și i-a ieșit înainte când bătea el hoinar drumurile.

„Mă băețele, ce tot umbli tu, de colo pânăi colo, fără rost? Uite, o să vie iarna; tu n'ai părinți, adăpost n'ai, haine nu. n'ai de nici unele... Vrei tu să te procopsești?

— Vreau, sărut mâna, maică...

— Atunci... vino cu mine“.

Și a plecat băiatul după maica starița. Ea l'a dus la o tipografie și l'a băgat ucenic; i-a dat ceva mărunțele pentru covrigi, l'a blagoslovit și s'a dus.

A început atunci pentru băiatul sărac frecușul jugului vieții: vânzarea puterilor de azi pe o bucățică de pâine pentru mâine, de mâine, pentru poimâine, ș'asa tot mereu, muncă zdrobitoare cătu'i ziulica de lucru, de sărbătoare, ba și de duminică până 'n amiezi! asprimea celor mari; ușoare greșeli plătite cu vorbe și lovituri prea grele, și silință nici odată răsplătită cu o vorbă bună măcar,

și usturături de urechi trase la corecturi date prost... și câte și mai câte... Avea de ce să mulțumească maichii stariței, nu-i vorbă.

Dar... le-a răbdat toate.

A crescut băiatul canonit și muncit și a ajuns, după ucenicie, culegător. Ș'a stat el așa lucrător multă vreme — și multă și grea. Intr'o seară, amărit rău de sărăcie și osteneală, tocmai când trecea să se ducă acasă pe drumul pe unde se întâlneau în copilărie cu maica starița, și-a adus aminte cu dor și cu obidă de ea, și așa s'a gândit de adânc la dânsa, că numai iacăt'o înaintea lui, tot așa de blândă și de tristă ca ș'odinioară, tot așa de tânără și de frumoasă de parcă nu trecuseră valurile vremii și peste ea ca peste toată lumea.

„Te gândeai la mine?”

— Da, maică, mă gândeam la sfinția ta, că tare mi-e sufletul acrit și m'am săturat să mă chinuesc atâtea ceasuri pe zi și să nu mă procopsesc toată viața... și mi dam cu socoteala că sfinția ta trebuie să ai trecere în lumea asta...”

Da, maica stariță zâmbi la mahnire și i tăie vorba cu bunătate:

„In lumea asta?... nu prea am trecere dela o vreme.

— Și de aia vream să te rog, zise lucrătorul, să mi faci și mie rost de vr'un noroc mai bun.

— Să vedem... să mă rog poate de fiu-meu.

— Da ce e fiul sfinției tale?... are vre-o putere?

— Apoi dè! eu așa gândesc... Da ce ai vrea tu?

— Știu eu? aș vrea să nu mai lucrez așa de mult pentru atât de puțin câștig.

— Bine, zise maica starița... Atuncea, dacă'iașa, o să mă rog de fiu-meu să te norocească“.

Și ridică ochii ei sfinți și dulci cum îi cerul senin, în sus și zise:

„Fiul meu, fiul meu! fă-mi pe gând și dă omului ăstuia necăjit, că e omul nostru; ce mă rog eu: scutește'l de atâta oboseală, și dă'i și lui un dar: pentru fie-ce bârfire ce-a trecut p'în degetele și p'în vingalacul lui câte trei parale, câte două pentru fie-ce minciună și câte o para pentru fie-care două nerozii.

— Aoleu! maică! zice culegătorul, iar cu para? văz eu că tot nepricopsit o să rămâiu.

— Taci tu, răspuse ea, și aibi credință — vorba fii-meu: credința ta te va mântui... Noapte bună.

— Noapte bună, maică!“

Și s'a dus maica starița.

Lucrătorul a pornit și el spre casă. Când să între... ce să văză?... Nevastă-sa — că uitasem să vă spuie, de degrabă ce mi-e să isprăvesc, că se și însurase — nevastă-sa aprinsese o sumă de lumânări și țopăia p'în odaie singură.

„Ce e femeie? zise omul; ce! ai înebunit de joci tontoroiiul singură fără flașnetă măcar?“

Aș! femeia n'aude n'avede: dă-i nainte! ba încă sare și'l ia de gât și pe el și'l târăște și'l învârtește, dă'i la dreapta, dă'i la stânga, mă rog, ca nebunii, până ce cad amândoi pe câte un scaun gâfâind. Bietul om începe să-și facă cruce ca de alte alea.

„Să știi că mi s'a smintit femeia de necazul sărăciei!“

După ce s'a mai odihnit ea și a răsuflet nițel, s'a

sculat de pe scaun și zor-nevoe să'l ia iar la danș. El de frica tontoroiului, sbuchi pe ușă-afară! Ea după el!... și'i spune toată pricina veseliei ei, pe cum că pe la toacă se trântise puțin obosită de spălatul rufelor și i se arătase în vis Maica Domnului și'i zisese:

„Femeie, să scobești cu un cuțit sub vatra dir tindă, și o să găsești acolo o oală, și ce-o fi în oala aceea al vostru să fie“.

„Și uite!“ zice nevasta, și ridică plapuma... Ce să vezi! Poli, galbeni, patace, franci, băncuțe, hârtii de 20 de 100 ba și de 1000! pe care le văr-sase din oală în pat.

Și astfel s'a procopsit culegătorul nostru și a mulțumit maichii stariții că'i menise așa de bine.

Pe urmă, mai târziu, i s'a deschis lui capul și s'a dumirit cine să fi fost călugărița, că aici stătuse putere dumnezească la mijloc și că el se procopsise așa fiindcă de atâta amar de vreme eră culegător la un ziar mare cotidian:

Trei parale bârfirea, două minciuna, și nerozii... două de-o pară!

PROCES-VERBAL

'Astăzi Miercuri 27 Oct. anul una mie nouă sute
orele 1 p. m.

Noi comisarul secției 55 după reclamația păr-
ților și anume domnișoara Matilda Popescu de
profesiune particulară menajeră împreună cu
mama sa d-na Ghioala Popescu idem, domnișoara
Lucreția Ionescu de profesiune rentieră împreună
cu mătușa sa d-na Anica Ionescu de profesiune vă-
duvă pensionară viageră, și d. Stavrache Stăvrescu
de profesiune proprietar, după ce l-am eliberat azi
dimineată dela secție, de oare-ce la prima cerce-
tare ce am făcut-o aseară la fața locului pentru
scandalul provenit, s'a pronunțat cu vociferări la
adresa guvernului, care este un obicei al său cu-
noscut de toți concetățenii din această suburbie și
în contra noastră chiar în eserciciul funcțiunii,
transportându-ne în strada Grațiilor No. 13 bis
unde se află imobilul în chestiune al sus menționa-
tului proprietar Stavrache Stăvrescu, închiriat
domnișoarei Matilda Popescu cu mama sa pe șase

luni de la Sf. Dumitru corent până la Sf. Gheorghe următor și pe care nu'l permite a intra în posesiunea numai cu arvuna fără a complectă chiria, iar domnișoara Lucreția Ionescu cu mătușa sa trebuie să se mute și pretinde că nu vrea, deși proprietarul susține că i-a rămas pe trecut datorie 22 de lei, lăsând și soba stricată, care d-sa contestează și nu lasă nici o mobilă amanet, constatând următoarele:

Având în vedere că d. Stavache Stăvrescu, proprietarul imobilului din strada Grațiilor No. 13 bis, lipit în dreapta cu imobilul aceluiași proprietar nengrădit depunându-se fel-de-fel de murdă-lăcuri de către vecini cum și de trecători, pentru care i s'a făcut în mai multe rânduri proces de contravențiune asupra salubrității publice, iar imobilul respectiv cu No. 13 bis fiind compus dintr'o cameră, o săliță și o bucătărie, toate de cărămidă și o magazie de scânduri de lemne de foc, pe care l-a închiriat cu contract în regulă încă de la Sf. Gheorghe trecut domnișoarei Lucreția Ionescu pe un an, iar acum sub felurite pretexte refuză, nevoind să considere absolut nimic.

Considerând că domnișoara Lucreția Ionescu pretinde că este în dreptul său de oare-ce în virtutea contractului cu timbru în regulă, când se știă că are domiciliu, neașteptându-se nicidecum, căci nu a avut măcar cea mai mică somațiune iar biletul de închiriat a fost pus ilegal și de aceea nu i-a dat nici o importanță, crezând că este numai o glumă fiindcă datoria de 22 de franci nu intră în socoteala chiriei pentru-că este bani împrumu-

tați din mână, fiind prin urmare altă chestiune, și soba nu se putea strică, fiindcă a fost vară, și astfel nu veește a evacua, deși sus zisul proprietar i-a dat mobilele afară oprindu-i amanet un șifoner cu oglindă șlefuită în valoare de una sută douăzeci de lei și o lampă sistem cu două fitiluri de portolan cu abajur pentru suma de 18 lei, contestând patru care pretinde proprietarului iar dânsul susține.

Având în vedere că domnișoara Matilda Popescu reclamă să intre imediat în casă neputând stă cu mobila d-sale expusă la intemperii, de oare-ce vremea amenință a se strică și începând să pice poate să i-o ude și se pătează fiind pluș de culoare delicată, și de oarece a părăsit ori-ce alt domiciliu știind că a dat arvună de cincizeci de lei și că poate conta cu siguranță iar proprietarul a încuiat imobilul și a luat cheea, prin urmare nu cedează să lase a intra măcar un lucru cât de mic până ce nu i se achită tot restul chiriei în valoare de alți 50 de lei în plus peste arvună, ca să nu mai pată și cu domnișoara Matilda Popescu, căci s'a săturat, iar aceasta promite pe onoare cel mult peste cinci zile, adică la 1 Noembrie.

Considerând că din cercetarea ce am făcut-o aseară, când am fi putut pentru-ca să facem proces-verbal de ultragiu adus guvernului și nouă ca agenți ai forței publice de către sus numitul proprietar, dar am crezut de cuviință a nu mai continua nici un scandal, de oare-ce ne-am mârșănit a duce la secție pe provocator până-i va trece momentele de primă furie fiindcă pretindea că până

la sosirea noastră ambele chiriase împreună cu mama și mătușa lor l'ar fi insultat și chiar l-ar fi lovit, încât de-abia a scăpat spre a veni să reclame, care noi n'am constatat fiind dus la o altă chestiune de aceeași natură în strada Pacienții.

Având în vedere că după cum rezultă din declarațiile părților, aseară ar fi venit domnișoara Matilda Popescu în birjă singură fără mobilă numai cu mama sa d-na Ghioala Popescu ca să vadă când începe să se mute domnișoara Lucreția Ionescu și cu mătușa sa d-na Anica Ionescu, iar acestea au început să râdă spunând că parol, dumneavoastră ați luat casa! iar la întrebarea domnișoarei Matilda Popescu că de ce râde, vechile chiriase au răspuns că dânsule o'au casa până la Sf. Gheorghe, atunci a început nouile chiriase să râdă, iar la întrebarea domnișoarei Lucreții Ionescu că de ce râde, nouile chiriase au răspuns că dânsule au dat arvună în regulă, și atunci au început să caute pe proprietar căci eră ascuns în casa sa de alături.

Considerând că la pretențiunile chiriașilor sus numitul proprietar a menținut cu dare afară din casă pe d-șoara Lucreția Ionescu și pe mătușa sa d-na Anica Ionescu, căci nu le mai dă casa, neplătind regulat chiria și având chiar pe trecut o datorie de 22 de lei și soba stricată, d-na Anica Ionescu exasperată a strigat să'i crape ochii cui minte, dacă datoria e de la chirie și soba nu eră așa, pe câtă vreme d-șoara Matilda Popescu a zis că dacă se știe cu casa încurcată pentru-ce face escrocherie și o mai dă și la alții! iar proprietarul i-a răspuns că cu dumneata nici nu vorbesc până nu văz toată

chiria că n'am poftă și de alt bucluc, și atunci pretinde dânsul că toate chiriasele au sărit asupra'i cauzându-i leziuni.

Având în vedere că după intervenția noastră pentru a împăcă pe părți, am luat în cercetare și actele constatând că în chitanța dată de sus numitul proprietar că a primit arvuna de 50 de lei pentru imobilul pe care l-a închiriat domnișoarei Matilda Popescu nu se specifică numărul 13 bis ci zice numai 13 simplu iar amândouă imobilele sunt la fel identice cu deosebire că amândouă au fața pusă altfel către răsărit și către apus lipite spate'n spate; pentru ocazie ca să poată sparge zidul dela mijloc și să facă un singur corp dacă s'ar ivi un amator cu familie pentru o încăpere mai mare.

Considerând că toate chiriasele promet ca în cel mai scurt termen să achite resturile de datorii, iar chiriasele vechi să plătească și chiria pe semestrul următor, care proprietarul se 'nvoește, iar d-șoara Matilda zice că sametegal ori la No. 13 bis, ori la 13 simplu, căci a luat casa provizoriu până la Sf. Gheorghe, iar proprietarul care e becher poate să se mute în alt imobil mai mic pe care'l are în aceeași stradă la No. 12 vizavi unde a rămas nenchiriat pretinzând amatorii că strada de curând construită nu are canal și tramvaiu.

Având în vedere că în fine s'a convins proprietarul că e mai bine cu o bună manieră pentru-ca să rămâe prin urmare domnișoara Lucreția Ionescu cu mătușa sa d-na Aneta Ioneșcu la No. 13 bis, iar d-ra Matilda Popescu cu mama sa d-na

Ghioala Popescu să se stabileze la No 13 simplu, și nu rămâne nici cu imobilul dela No. 12 nenchi-riat ne mai având speranță după Sf. Dumitru, de-oarece fiind pe sezon de iarnă lumea s'a grăbit și a rămas foarte multe imobile goale, care se vede în fiecare stradă chiar mai la centru peste tot de închiriat.

Drept aceia am încheiat prezentul proces-verbal spre a servi la trebuință părților.

A apărut: în Editura „Cartea Românească”

Laurențin I. Bacalbașa.

Povestea lui Ștefan cel Mare

Prețul 4 Lei.

G. Coșbuc.

Războiul nostru pentru neamănare

Prețul 15 Lei.

Mihail Sadoveanu.

Frunze 'n Frunză

Prețul 9 Lei.

I. Brătescu-Volnești.

În slujba păcii

Prețul 6 Lei.

DIN CARNETUL UNUI VECHIU SUFLER

Nenorocirea unei Regine.

Seara când are să joace, își aduce fiecare actriță slujnică, s'o aibă de ajutor la costumat — mai coase ici, mai prindemă dincoace, ori du-te de'mi adă un ceaiu, sau cere dela cineva o țigară, șcl.

Raluca Stavrească luase de câteva zile o slujnicuță așa de nostimă încât ardeau în foc toți actorii, toți mașiniștii, lampiștii, dulgherii și pompierii; căci este pe semne și aici ca'n toate ale lumii un fel de ironie a soartei; nimeni nu s'aprinde mai grozav ca un pompier. Când îi trebiuă Stavreaschiu „madmazela“, madmazela ședeă la taifas ori se sbenguiă printre culise. Intr'o seară mult regretata artistă jucă pe regina într'o melodramă infricoșată. În actul al patrulea se făcea o revoluție la poarta palatului. Regina blocată în palat de valurile populare, intră în scenă, care reprezintă o măreață sală de recepție, ziceă câteva cuvinte pri-pite, ieșea apoi în balcon ca să vază ce e jos, unde

urlă mulțimea turbată, și trebuie să se întoarcă în scenă repede, palidă și desfigurată de groază: văzuse cum pe fiul ei iubit îl sfășiau fiarele scăpate din lanțurile robiei. Pentru ca efectul să fie mai puternic, talentata tragediană își pregătise pudră fără roșu ca să și dea pe obraz, când o ieși în balcon. Vine actul al patrulea; replica se apropie. Raluca dă cutia cu pudră și oglingioara în mâna madmazei și-i zice foarte severă:

„Madmazelo, să faci bunătate să vii după mine, să nu te deslipești de-aici, ai înțeles? dacă nu vrei să te scarmăn!“

Replica a sosit. Strigăte feroase se aud sub balconul palatului regal. Regina se arată încrunțată de spaimă în scenă. Cum intră ea, pocnește în tot teatrul un râs ca de cine știe ce comedie. Ea pune mâinile la piept, ridică ochii la cer, pășește spre rampă și declamă cu toată căldura:

„Fiul meu, prințul... unde e prințul? Dumnezeu meu! presimț o mare nenorocire!“

Aș! publicul râde înainte cu un hohot colosal și se pornește să aplaude cu mâinile, cu picioarele, cu bastoanele — se sguduiă policandrul. Regina își pierde cumpătul. Întâi nu știe ce să creadă, e atât de obișnuită să captiveze și să stăpânească publicul cu glasul ei frumos, cu ținuta și gesturile ei nobile. Apoi îi trece prin gând că este o cabală, pentru care trebuie să fie recunoscătoare Mariții „Blondii“ (Constandineasca) cu care eră certată la cuțite. Dar cheful publicului merge înainte crescând: nu e chip să mai stea în scenă. Tremurând din toate fibrele, cu sufletul în prada unei senzații

mortale, face la dreapta 'mprejur ca să fugă... Când se întoarce să scape de privirile amețitoare a sutelor de chipuri strâmbe de răs, de cine dă cu ochii?... de madmazela... Madmazela eră la spate, cu oblinjoara la subțioară, cu cutia cu pudră în mână și cu puful încărcat în alta, gata să i'l aplice: intrase de la 'nceput după urma nefericitei suverane. Inchipue'și oricine ce furtună de râsete a fost în teatru când a văzut lumea că și regina a descoperit cauza misterioasă a nenorocirii ei.

„Ce cauți aci, mizerabilo?“ răcnește regina în culmea încordării tragice, și cu pumnii încheștați vrea să se repează asupra slavei inoportune. Publicul simte că-i explicație la mijloc și se oprește ca prin farmec de răs, ca și cum o singură palmă năbușise toate gurile într'o clipă.

„Nu mi-ai poruncit să viu după d-ta că mă scarmeni?“

Alt potop de râsete și de aplauze. În sfârșit, Gatineau, regisorul prinde de veste într'un târziu, ca totdeauna, și strigă lui Petrache mașinistul să lase cortina. Peste zece minute când s'a potolit sgomotul vesel, s'a început iar actul — dar dramă mai era aceea? Trecea cât trecea, se stăpâneă lumea câteva secunde și iar pufneă ori cineva din public, ori chiar un actor, și să te ții apoi! toată lumea — adică toată lumea afară de Raluca firește, care eră în adevăr cea mai dezolată regină.

După ce a scărmanat'o pe madmazela, i-a dat a doua zi drumul, și s'a împăcat și cu blondă; căci la repetiție, de dimineată neapărat s'a vorbit tot de comedia de cu seara, și din vorbă în vorbă,

Blonda — ea nu fusese seara la teatru — a zis către Drăgulici:

„Biata Raluca! auzi, biata fata! să-i strice proasta tocmai monologul, calul ei de bătaie!“.

Raluca a auzit-o, a uitat că sunt certate și a luat-o gura pe dinainte:

„Inchipește-ți, dragă, tocmai scena pe care contam!“

Astfel s'a rupt ghița și cele două prime subrete s'au făcut iar prietene bune. Asta eră într'o luni dimineța: vineri sau sâmbătă s'au certat iar, fiindcă Stavreasca a pretins dela direcție să'i dea ei într'o *repriză*, un rol pe care'l „crease“ Blonda... Asta nu se face: fiecare cu creațiile lui!

Exces de zel.

La Brăila a deschis întâi *café-chantant* un grec, într'o grădină unde țineă și cafenea și birt. Grecul adusese, după recomandăția unui samsar, o cântăreață excentrică de renume; La reprezentația de deschidere, grădina eră plină de lume, — tot negustori chiaburi cu nevestele, cu fete mari, cu copii...

Impresariul eră în culmea fericirii, se plimbă dela masă la masă, zâmbea și salută cu respect în dreapta și în stânga. „Diva“, care nu cunoșteă moravurile caste ale publicului brăilean, apare pe scenă într'un costum abracadabrant; pornește să cânte, s'aprinde, face gesturi prea-prea și la refren, *Eh! allez-y, mon petit chien...* etc., îi trage un chiot apilpisit și niște tifle... cu pițiorul. Toată

lumea scandalizată; grecul se reazimă de un felinar: să nu cază. Refrenul se repetă cu mai mult *brio*: lumea începe să murmure și să se ridice. Grecul îngrozit, dă să se repează pe scenă, dar nu-l ajută balamalele. Al treilea cuplet cu vârf și îndesat! Lumea se scoală, și în mijlocul protestărilor de indignare s'aude un țipăt sfâșietor — leșinase impresariul...

Fiindcă pusese capital la întreprindere și avea contact cu „diva” s'o ție măcar două luni cu câte două-zeci și cinci de lei pe seară, a trebuit s'o păstreze. În toate serile însă ședea între culise: când venea refrenul, puneă mâna în buzunarul jiletcii și strigă:

„Madama! dau ținți franți șuplimentu: mai cu modestia!”

Moment de distracție.

Serghe răposatul eră de specialitatea lui dramatică *intrigant* în melodramă și în comedie *moralist mușcător*. — Odată jucă cu trupa lui proprie în provincie o melodramă, în care fabula este cam așa: un mizerabil persecută de moarte pe o pereche de tineri foarte cum se cade, buni nevinovați. Il jucă Serghe pe mizerabilul. Acest intrigant face fel de fel de mișelii și crime, și ce e mai scandalos decât orice, e că omul acesta pervers are o virtute — conștiința ticăloșiei lui, și spune curat cu cinism revoltător, că el e bun de spânzurat. Victimele, pe cari eră cât p'aci să le răpună, scapă la un moment dat din mrejele lui. El spumează și toarnă

de ciudă un monolog enorm; după ce se mărturisește publicului de toate câte le-a făcut, încheie cu o frază de mare efect:

„A! iubiților mei! A! naivă pereche de turturele! mă credeți învins?... N'aveți grijă! nu'mi veți scăpa! Am să vă înfășur în urzeala mea ca și un păianjen infam pe două musculițe amorezate!... Da, da! sunt infam! sunt un păianjen infam!”

Apoi râde sardonice, și-aruncă mantaua peste umăr și pleacă cu pași largi și apăsați.

Serghe țineă la monologul lui, decât nu știă boabă din rol ca de obicei:

„La tine mi-e nădejdea. Caimac băete! făgăduesc să fac cinste!”

Caimac eră diminutivul de mângâiere al lui Maican sufleurul.

...Iacă a sosit în fine și marele monolog... Păianjenul infam o ia la început cu binișorul, rar și 'ndesat. Șirurile d'întâi merg bine... Pe urmă se pornește mai iute; Maican îl ține de scurt; Serghe îi dă zor înainte, se 'nfierbântă, iar Maican suflă din fundul inimii. La o frază pe care o apucă bine, Serghe se repede 'n goana mare, strigă, sforăie și nu mai aude pe sufleur. Acesta, cum eră foarte nervos și pripit, pierde și el șirul, și se 'nneacă amândoi de tot. Păianjenul desperat își frângemâinile, bate din picior și mârâie printre dinți:

„Mai omorît, frate Caimac... mersi!”

Dar acum, Maican, tot găsise șirul, se uită din cușca lui la Serghe și 'l așteaptă să se mai potolească pentru ca să'l poată aruncă un început de frază. Cum se uită el așa, bagă de seamă că i-a

plesnit tricoul lui Serghe, și cu cât se sbuciumă intrigantul mai tare cu atâta se rânjește și plesniture... În vremea asta Serghe aiurit o țineă într'una:

„Dar ce e de făcut? Dumnezeuul meu! ce e de făcut?“

Deodată se oprește să facă joc de scenă muș și să și mai tragă răsuflarea. Maican profită de ocazie și i șoptește repede:

„S'a rupt tricoul, nene Serghe, ieși!“

Cum aude Serghe șoapta, — o așteptă de mult, — o prinde 'n sbor și strigă cu putere:

„Dar ce'i de făcut, Dumnezeuul meu? S'a rupt tricoul, nene Serghe, ieși!“

Maican a căzut de pe scaunul lui din cușcă sub scenă și din căzătură a dat în friguri.

Glumă proastă.

„Samil sau Vulturul Caucazului“ e o melodramă plină de sentimente patriotice și de scene grandioase. La un moment, după o încăierare sângeroasă, Cerchejii iau la goană pe Muscali; scena rămâne goală și pe un vârf de stâncă se luptă în duel un georgian cu un rus: georgianul biruie, ia steagul, și rusul, străpuns, cade în prăpastie. — Mincu se propune să facă el pe rusul cu steagul.

„Fac eu pe Muscalul, să v'arăt eu o căzătură de tragedie cum nu s'a mai văzut în București“.

Seara își aduce o saltea d'acasă, și o pune între culise la picioarele practicabilului dela spatele muntelui. — Vine scena. Mincu, rănit, scapă din

măini stindardul, se lovește la piept, se învârtește într'un picior și șovăe. Dragulici ședeă pe vine jos între culise cu mâinile gata pe căpătâiele saltelii: când vede că pornește Muscalul de sus, îi trage salteaua!

Erau vre-o doi stânjeni de undă pornise Țata Mița — așa îi mai zicea lui Mincu — din nenorocire ăpsă, n'a suferit tare de cât la părțile moi.

Un creditor turbat.

Millo rămăsese la Brăila dator unui hangiu grec 150 de galbeni, chiria și întreținerea trupei două săptămâni și bani împrumutați din mână la plecare. Fusesse vorba că imediat ce s'o întoarce la București și va începe teatrul să'i trimită înapoi banii. Așteaptă grecul un an, doi, trei... scrie zece, cincisprezece, o sută de scrisori — nimic. În vremea asta, se ruinează negustorul, ajunge mofluz și vine din Brăila cu vre-o douăzeci de galbeni, cât îi mai rămăsese totul cu totul din naufragiul lui. Il întâlnesc într'o dimineată; mă ia la oparte încruntat și mă întreabă unde șade Millo:

„Sinti ruinato, domnule; am venit se me 'da banii domno Millo, or lu'mpușco!“

Și îmi arată un pistol turcesc încărcat... I-am spus firește că nu știu unde șade debitorul și l'am lăsat. Seara, mergând spre Fialcowsky, mă gândeam de ce n'am mers să previu pe Millo să se păzească ori să dea de veste la poliție, când, mă întâlnesc iar cu grecul. Eră liniștit de tot; zice:

„Știi, am găsit-o pe domno Millo!“

— Ei, zic, ți-a dat?

— As! frate, saracul, țe se me da? dacă nu împrumutam eu cu țiști galbeni, n'ave țe muncă astăzi!"

Îndoit Lapsus.

Millo jucă la Bârlad în *turnee* de vară, având în trupă și pe răposatul Mincu — nici nu plecă Millo fără Țața Mița — eră în repertoriu. La Bârlad le mergeau afacerile rău de tot: datori la han, la birt, cafenea, chelneri, la toată lumea. Desperați, afișează pe „Jianul, Căpitan de Haiduci“ pentru reprezentația „de adio“, cu speranța că umple sala, să plătească ceva din datorii și să plece după noroc în altă parte...

Millo jucă pe Cărc-Serdar și Mincu pe Ghincu — ca de obicei. E o scenă unde Jianul, prins odată, scapă, și Cărc-Serdar întreabă pe Ghincu: „Ce ne facem măi Ghincule?“ și Ghincu răspunde: „Dè! știu și eu Cărc-Serdare!“... Millo se uită la lojile și scaunele goale trist. Vine scena:

— „Ce ne facem, măi *Mincule*?“ întreabă Cărc-Serdar distras.

„Dè! știu și eu, *musiu Millo!*“ răspunde Ghincu.

Un „La“ Natural.

Se pregătise „Jianul“ pe vremea direcției lui Millo. A doua zi eră reprezentația, dar încă nu se hotărîse cine să cânte doina haiducească între culise. Ghiță. Alexandrescu cântă minunat, dar nu se putea să se auză glasul lui, fiindcă el jucă pe

eroul piesei și cântecul trebuia să fie al altui haiduc... Cine să cânte?..

Mincu, care pretindea că-și *mancase* vocația de tenor, se oferă el. Oferta e primită. Face repetiție pune pe Flechtenmacher să-i transpuie muzica pentru tenor, nu bea toată ziua nimica, a doua zi înghite la ouă proaspete și cafele reci, și seara vine la teatru legat la gât cu o hasma mare.

Insfârșit iese între culise la vreme să-și aștepte replica și acordul orchestrii. Emoție n'avea deloc, de ce ar fi avut? el contă pe *sibemol* și aria suia! numai până'n *la natural*. Replica a sosit. Orchestra dă acordul și tenorul pornește. Rulada introductivă merge bine, intră în măsură, o bătaie, două, trei—la a patra, Dragulici, care'l pândea la spate, îl gădilă fără veste cu degetul—Țața Mița, așa îi ziceam toți, se'neacă: *cuac!*

Cititii de P. Ispirescu:

Istoria lui Ștefan cel Mare și bun și alte Povestiri despre El. (N-rele 10, 11 și 12).

Viața și isprăvile lui Mihai Viteazu. (N-rele 14 și 15).